

Reactie op ‘Aanzet tot een IT-Deltaplan voor de overheid’

Jeroen Mulder (23 januari 2020)

De economische noodzaak van degelijke IT bij de overheid lijkt triviaal. Als Nederland zullen wij steeds trager gaan functioneren door de inadequate IT bij de overheid, waardoor de productiviteit en dus de welvaart zullen afnemen.

Anekdote 1

Voor mij ligt de aanbesteding. De dienst heeft een nieuwe enterprise architectuur waarbij zaakgericht werken centraal staat. Om dat te bereiken, moeten een heleboel ketenpartijen op elkaar worden aangesloten. Dat kan de dienst alleen bereiken als het over een platform beschikt waarop deze partijen eenvoudig zijn aan te sluiten.

Het klinkt allemaal zeer doordacht en vooral heel logisch. Totdat we de technische eisen lezen. Op dit moment is de gehele omgeving uitbesteed aan één partij dat de systemen host in twee datacenters in het zuiden van het land, op zeer courante off the shelf-technologie (VMWare en Microsoft). Echter, in deze aanbesteding zal de kantoorautomatisering en de bijbehorende infrastructuur verhuizen naar een ander datacenter dat met een geheel andere technologiystack werkt. Het betekent dat het gehele platform opnieuw ontworpen moet worden. Iets wat voor ons bread-and-butter zou moeten zijn, wordt nu een serieuze uitdaging. De technologieën sluiten eenvoudigweg niet op elkaar aan. Helaas staan de keuzes vast. Het resultaat is een ingewikkeld project, dat langer duurt dan begroot omdat we voortdurend tegen nieuwe, onvoorziene issues aanlopen.

Anekdote 2

Tijdens een meetup toont een architect een demo in kader van zaakgericht werken. Het is een eerste versie van een devops-pijplijn. Het goede nieuws is dat onze overheid inderdaad devops, agile en scrum heeft omarmd. Het minder goede nieuws is dat ze het wiel opnieuw aan het uitvinden zijn. In de demo wordt dat haarfijn duidelijk: op het scherm verschijnen diverse tooltjes die in de markt bekend staan als ‘nicheproducten’, vooral van startups (saillant detail is dat ruim vijftig procent van deze startups ontstaan in de US). Om alles aan elkaar te knopen, heeft een team van developers heel veel code zelf moeten schrijven. Het oogt allemaal nogal fragiel en ‘geknutseld’, niet echt robuust en enterprise-waardig. Maar: (ik citeer) ‘dat heeft nog altijd de voorkeur boven het gebruik van Azure DevOps’.

Public cloud. Amazon. Azure. Alsof je staat te vloeken. Nee, wij doen alles zelf bij de overheid en bij voorkeur op open source. Geld – belastinggeld – speelt immers geen rol en dus kunnen we blikken met mensen opentrekken om voortdurend iets te verzinnen dat grotere partijen al bedacht hebben, getest en - weliswaar tegen betaling - beschikbaar hebben. Als wij als commerciële partij dezelfde werkwijze zouden hebben als de overheid, zouden we niet eens meer bestaan. Oplevering van producten zou veel

te veel tijd kosten, veel te duur en bovendien geen enkele garantie dat de producten daadwerkelijk doen wat ze zouden moeten doen. Om te zwijgen over de beheersbaarheid van dergelijke oplossingen. Eén gewijzigde API van een van de gebruikte tools en je kunt met een beetje pech terug naar de tekentafel. Maar wie garandeert dat die publieke clouds veilig zijn? Ik durf de stelling aan dat Azure en AWS met zeer grote waarschijnlijkheid de best beveiligde platformen ter wereld zijn. Omdat ze niet anders kunnen met duizenden enterprises als klant.

Reactie op 'Aanzet tot een IT-Deltaplan voor de overheid'

Mij is gevraagd om in begrijpelijke taal uit te leggen waarom de IT bij de overheid inadequaat is. Ik heb er bewust voor gekozen om dit vooral illustratief te doen vanuit mijn eigen ervaring als enterprise architect die inmiddels het nodige bij onze overheid heeft gezien. Ik onderstreep de conclusie dat de IT van de overheid vooral met zichzelf bezig is en niet met haar klanten: burgers en bedrijven voorop – met de kanttekening dat anno 2020 IT een kernactiviteit is geworden van vrijwel alle bedrijven en alle overheidsinstellingen.

Het stuk 'Aanzet tot een IT-deltaplan voor de overheid' bevat aanbevelingen. Ik zal ze niet allemaal behandelen, maar de belangrijkste - in mijn niet zo bescheiden mening - van commentaren voorzien.

Dit is de belangrijkste: *alles wat de overheid doet, moet waarde opleveren voor burgers en/of bedrijven, tenzij het expliciet om wet- en regelgeving gaat.* Zoals gezegd: ik heb de indruk dat overheid vooral voor de overheid werkt op dit moment. Dat zal zeker niet de intentie zijn, maar IT-organisaties binnen de overheid zijn echt teveel naar binnen gericht. Elke architectuur moet beginnen met het doel: voor wie doe ik het? Wat stelt de klant van mijn klant als belangrijkste eis? Dat vertaalt zich in functionaliteit en uiteindelijk de oplossing. Noot: bij alles dient informatiebeveiliging hoog op de agenda staan met 'security by design' als leidend principe.

Pas op vernieuwingen te bouwen op onvoldoende solide systemen/software.

Mijn reactie hierop: laten we eerst maar eens het huis op orde brengen en ervoor zorgen dat we stabiele systemen krijgen om te beginnen. In aansluiting daarop: ik heb moeite met aanbeveling 6: kijk uit voor standaard softwarepakketten die (te) veel aanpassingen vergen. Ik zou vooral kijken naar de standaard pakketten en vooral bedenken wat het nodig maakt om deze pakketten aan te passen. Vergt de gevraagde functionaliteit echt dat we standaardpakketten gaan aanpassen? Als je de functionaliteit echt scherp hebt, dan zou je op basis van een goede make or buy-analyse ook heel helder moeten krijgen welk pakket zou kunnen voldoen. Als er geen enkel pakket is dat voldoet of minstens 80% van de functionaliteit afdekt, dan moet je je als architect de vraag stellen of je de functionaliteit wel goed is afgebakend en wellicht zelfs beschreven. Overigens is ook dit een onderdeel van governance.

Dan volgen er financiële aanbevelingen: *Budgetten dienen primair te zijn afgeleid uit strategische doelen/uit visie en niet uit de toevallige behoeftes in de business. De*

budgetten voor projecten dienen te worden toegekend per project en niet per afdeling waaronder het project toevallig valt.

Reactie: met de komst van de digitale overheid, zaakgericht werken, etc. zullen we meer en meer ketenoverstijgende projecten zien. De verantwoordelijkheid voor de levering moet mijns inziens inderdaad onder een Rijks-CIO komen te vallen.

Tegelijkertijd zou er een soort CFO-functie moeten zijn specifiek voor IT, die op haar/zijn beurt direct rapporteert aan Minister van Financiën. CIO en CFO zijn een duo die nauw met elkaar samenwerken, maar nooit een en dezelfde persoon. De driehoek is compleet met een Rijks-CISO, een rol die op dit moment 'soort van' wordt ingevuld door het NCSC¹. De Rijks-CISO rapporteert direct aan de Minister van Justitie. CIO, CFO, CISO vormen de besluitvormende driehoek voor rijks IT-beleid.

Tot slot: zorg dat beloningsverschillen voor IT-professionals bij de overheid en het bedrijfsleven worden opgelost. Maak werken in IT bij de overheid uitdagend. Nodig alle softwarehuizen, informaticabureaus en consultancy-bedrijven die veel omzet hebben gemaakt bij de overheid uit, om gratis een architectuurschets te maken van een of meerdere overheidsorganisaties voor de middellange termijn.

In beide gevallen,... mijn handen jeuken.

De IT van onze rijksoverheid hoort een van de hoogste prio's te hebben in de huidige digitale samenleving. Ik sluit mij daarom aan bij de 'doelstellingen van een deltaplan':

1. Oplossen van IT-verkrotting.
2. Informatiebeveiliging dient leidend te zijn

Creëer een nuttige overheids-cloud, met de kanttekening dat we niet dat wiel ook opnieuw uitvinden. Een dergelijke cloud kan prima in bestaande en optimaal beveiligde structuren.

---

¹ Nationaal Cyber Security Centrum